

Mark Isherwood AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth
Gyhoeddus

27 Ionawr 2023

Annwyl Mark

Ymchwiliad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus i Benodiadau Cyhoeddus

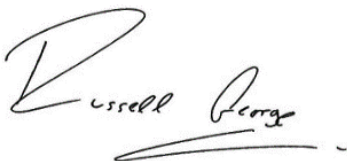
Diolch am eich llythyr ar 7 Rhagfyr 2022 ac am y cyfle i wneud sylw ar y broses penodiadau cyhoeddus.

Hyd yma yn y Chweched Senedd, mae'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol wedi cynnal un gwrandawriad ar ôl penodi a thri gwrandawriad cyn penodi ar gyfer rolau gan gynnwys cadeiryddion byrddau ac ymddiriedolaethau iechyd, a chadeirydd Corff Llais y Dinesydd ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Mae ein hymateb yn adlewyrchu ein profiadau o'r penodiadau hyn, profiad y pwyllgor a'n rhagflaenodd yn y Bumed Senedd, a'n barn ar faterion ac egwyddorion ehangach sy'n berthnasol i graffu ar y broses penodiadau cyhoeddus.

Buom yn trafod eich llythyr yn ein cyfarfod ar 26 Ionawr, ac rydym yn gobeithio y bydd y myfyrdodau ar ein profiad o rôl y Senedd mewn penodiadau cyhoeddus a wneir gan Lywodraeth Cymru a nodir yn yr atodiad i'r llythyr hwn o gymorth i'ch ymchwiliad pwysig ac amserol.

Cofiwch roi gwybod inni os bydd angen rhagor o wybodaeth arnoch.

Yn gywir

Russell George AS
Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg. We welcome correspondence in Welsh or English.

Atodiad: barn y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol ar benodiadau cyhoeddus a wneir gan Lywodraeth Cymru

Cefndir

---

1. Hyd yma yn y Chweched Senedd, mae'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol wedi cynnal un gwrandawriad ar ôl penodi a thri gwrandawriad cyn penodi ar gyfer rolau gan gynnwys cadeiryddion byrddau ac ymddiriedolaethau iechyd, a chadeirydd Corff Llais y Dinesydd ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Mae ein hymateb yn adlewyrchu ein profiadau o'r penodiadau hyn, profiad y pwyllgor a'n rhagflaenodd yn y Bumed Senedd, a'n barn ar faterion ac egwyddorion ehangach sy'n berthnasol i graffu ar y broses penodiadau cyhoeddus.

Craffu ar benodiadau cyhoeddus

---

2. Mae gwneud penodiadau cyhoeddus yn un o swyddogaethau pwysig Llywodraeth Cymru, sy'n cynnwys penodi unigolion i gyflawni rolau sy'n cyfrannu at lywodraethu effeithiol a chyflawni cyfrifoldebau datganoledig. Fel gyda'i holl swyddogaethau, mae Llywodraeth Cymru yn atebol i'r Senedd mewn perthynas â'r broses penodiadau cyhoeddus. Felly mae gan y Senedd, gan gynnwys ei phwyllgorau, gyfrifoldeb i wneud gwaith craffu cymesur ac adeiladol. Mae hyn yn cynnwys craffu ar benodiadau unigol, lle mae'r rolau o ddiddordeb sylweddol i'r cyhoedd neu'n cael effaith sylweddol ar y cyhoedd, a chraffu ar y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei rôl o ran penodiadau cyhoeddus.

3. Mae'r protocol y cytunwyd arno rhwng y Llywydd a'r Prif Weinidog mewn perthynas â gwrandawriadau cyn penodi yn cynnwys rhestr o benodiadau sy'n ddarostyngedig (yn ôl disgrisiwn y pwyllgorau) i wrandawriadau cyn penodi. Mae hefyd yn gwneud darpariaeth i bwyllgorau wneud cais i gynnal gwrandawriad cyn penodi ar gyfer swyddi nad ydynt ar y rhestr ond y mae'r pwyllgor perthnasol yn ystyried eu bod o bwys cyhoeddus sylweddol neu'n cael effaith sylweddol ar y cyhoedd. Mae'r protocol yn darparu y gall y Gweinidog gytuno neu wrthod ceisiadau o'r fath.

4. Nid yw pob un o'r swyddi ar y rhestr yr un fath o ran eu natur. Er enghraifft, er bod y ddau o ddiddordeb i'r cyhoedd ac yn cael effaith, mae gwahaniaethau sylweddol rhwng swyddi fel y Comisiynydd Pobl Hŷn/Comisiynydd Plant a chadeiryddion byrddau iechyd. Gall y materion sy'n ymwneud â gwrandawriadau cyn penodi felly fod yn wahanol ar gyfer gwahanol swyddi.

5. Yn ogystal â rhoi cyfle i bwyllgorau ddod i farn ynghylch a yw'r ymgeisydd a ffefrir yn addas i'w benodi a/neu godi unrhyw faterion sy'n ymwneud ag ymgeisydd (er enghraifft a oes unrhyw wrthdaro buddiannau y mae angen eu datrys cyn i'r ymgeisydd gael ei benodi), mae hefyd yn cyflawni swyddogaethau gwerthfawr eraill, gan gynnwys:

- Ei gwneud yn ofynnol i'r ymgeisydd a ffefrir amlinellu, ar y cofnod cyhoeddus, pam ei fod eisiau'r rôl, pam ei fod yn addas ar ei chyfer, beth fyddai ei flaenoriaethau, a sut y dylid barnu ei lwyddiant. Mae hyn yn dod â thryloywder i'r broses, yn ei gwneud yn ofynnol i'r ymgeisydd ddangos ei allu i wrthsefyll gwaith craffu, ac yn sefydlu llinell sylfaen y gellir ei ddwyn i gyfrif yn ei herbyn os caiff ei benodi.
- Bod yn rhan o'r gwaith craffu parhaus ar un o swyddogaethau pwysig Llywodraeth Cymru—sef gwneud penodiadau cyhoeddus. Er enghraifft, drwy gynnal gwrandawiadau cyn penodi rydym wedi gallu gweld bod dau benodiad cadeirydd bwrdd iechyd wedi gorfod cael eu hailhysbysebu yn ystod y blynyddoedd diwethaf oherwydd diffyg ymgeiswyr addas. O ganlyniad i hyn, rydym wedi codi cwestiynau gyda'r Gweinidog ynglŷn â chynllunio olyniaeth ar gyfer rolau arweinyddiaeth uwch yn y gwasanaeth iechyd yn ogystal â sut y mae Llywodraeth Cymru yn hwyluso ac yn annog mwy o amrywiaeth ymhlith ymgeiswyr a phenodiadau.

6. Cynhelir gwaith craffu'r Senedd ar wrandawiadau cyn penodi yn unol â'r protocol y cytunodd y Llywydd a'r Prif Weinidog arno, ond mae'r cyfrifoldeb dros graffu cyn penodi wedi'i wasgaru ar draws strwythurau'r Senedd: y pwyllgorau unigol sy'n gyfrifol am gynnal gwrandawiadau cyn penodi; y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus sy'n gyfrifol am graffu ar weinyddiaeth gyhoeddus; y Pwyllgor Busnes sy'n gyfrifol am weithdrefnau'r Senedd; ac mae gan Fforwm y Cadeiryddion rôl i'w chwarae o ran cydgysylltu a goruchwylio gweithgarwch pwyllgorau ac ystyried materion sy'n dod i'r amlwg. Gallai fod yn ddefnyddiol ystyried a yw'r trefniadau hyn yn ddigonol.

Rôl pwyllgorau'r Senedd yn y broses penodiadau cyhoeddus

---

7. Mae rôl pwyllgorau'r Senedd yn y broses penodiadau cyhoeddus yn gyfyngedig. Er bod gan waith craffu cyn penodi rôl bwysig o ran tryloywder (fel y nodir uchod), ni all ac ni ddylai ddisodli, neu gael ei weld yn disodli, proses recriwtio gadarn a thryloyw. Felly, rydym wedi bod yn ofalus i sicrhau bod yr argymhellion yr ydym wedi'u gwneud mewn adroddiadau gwrandawiadau cyn penodi wedi'u fframio i adlewyrchu'r rôl gyfyngedig hon.

8. Er mwyn dod â chysondeb ar draws penodiadau, a sicrhau bod rolau pwyllgorau'n cael eu deall yn well, rydym yn awgrymu bod Fforwm y Cadeiryddion yn trafod y mater hwn ymhellach gyda'r bwriad o gytuno ar eiriad safonol y gellid ei ddefnyddio pan fo pwyllgorau'n fodlon nad ydynt wedi gweld unrhyw reswm pam na ddylid penodi ymgeisydd.

9. Byddai'n ddefnyddiol hefyd pe bai Fforwm y Cadeiryddion neu'r Llywydd yn cyhoeddi gwybodaeth glir am rôl y pwyllgorau yn y broses hon (gan gynnwys y protocol y cytunwyd arno gyda'r Prif Weinidog), a bod Llywodraeth Cymru yn cynnwys cyfeiriad at y wybodaeth hon ym mhob hysbyseb/pecyn i ymgeiswyr.

10. Mater yr ydym wedi'i godi, ac sydd wedi'i godi gan y Pwyllgor a'n rhagflaenodd yn y Bumed Senedd, yw a oes camau digonol yn cael eu cymryd i ddenu ac annog digon o ymgeiswyr addas ar gyfer penodiadau cyhoeddus.

11. Cynhaliodd y pwyllgor a'n rhagflaenodd yn y Bumed Senedd wrandawriad cyn penodi ar gyfer rôl cadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe. Roedd angen ailhysbysebu'r swydd oherwydd diffyg ymgeiswyr addas ar gyfer cyfweliad. Yn ogystal â dod i gasgliad ar addasrwydd yr ymgeisydd a ffefrir, cododd Pwyllgor y Bumed Senedd dri mater ehangach gyda'r broses penodiadau cyhoeddus:

- Yr angen i ehangu'r ystod o lwyfannau neu allfeydd a ddefnyddir i hysbysebu swyddi gwag ar gyfer penodiadau cyhoeddus.
- Y defnydd o ymgynghoriaethau chwilio.
- Yr angen i nodi, dadansoddi a mynd i'r afael â rhwystrau posibl i ddarpar ymgeiswyr.¹

12. Yn ei ymateb i adroddiad Pwyllgor y Bumed Senedd, cytunodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd ei bod yn siomedig bod angen ailhysbysebu'r swydd, a nododd fod Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant newydd ar gyfer Penodiadau Cyhoeddus yng Nghymru wedi'i lansio ym mis Chwefror 2020 a'r nod fyddai:

*"datblygu llif o benodiadau cyhoeddus cadarn drwy brosesau asesu penodiadau cyhoeddus sy'n agored, yn gadarn ac o bosibl, yn newydd. Wrth ddatblygu'r llif hwn, gwneir gwaith allgymorth wedi'i dargedu er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd sydd ar gael i ddenu talent newydd. Caiff rhaglenni mentora, cysgodi a hyfforddi hefyd eu datblygu i gefnogi'r rheini sydd â diddordeb mewn bod yn aelodau o'r bwrdd."*²

13. Yn ystod haf 2021, daethom yn ymwybodol o hysbyseb ar gyfer Cadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg nad oedd yn cyfeirio o gwbl at y posibilrwydd o gynnal gwrandawriad cyn penodi. Rydym yn deall bod hyn oherwydd pryderon o fewn Llywodraeth Cymru ynghylch amserlenni. Yn y pen draw, ni ddenodd y gwaith recriwtio ystod addas o ymgeiswyr, a gwnaeth y Gweinidog benodiad interim yn lle hynny. Cyhoeddwyd datganiad ysgrifenedig³ ym mis Medi 2021.

---

¹ Y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon, [Gwrandawriad cyn penodi: Cadeirydd Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe](#), Mawrth 2020

² [Llythyr gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol](#), 3 Ebrill 2020

³ [Datganiad Ysgrifenedig: Penodi Cadeirydd – Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg](#), 21 Medi 2021

14. Cynhaliodd y Pwyllgor wrandawriad ar ôl penodi gyda'r Cadeirydd interim ym mis Tachwedd 2021.⁴ Yn dilyn y gwrandawriad, fe wnaethom ysgrifennu at y Gweinidog⁵ gan fynegi siom bod penodiad interim wedi bod yn angenrheidiol a chodi nifer o bwyntiau yn ymwneud â'r broses penodiadau cyhoeddus, gan gynnwys sut y bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod rolau tebyg yn denu ystod amrywiol o ymgeiswyr o ansawdd uchel yn y dyfodol.

15. Yn ei hymateb,⁶ dywedodd y Gweinidog ei bod yn rhannu "siom y Pwyllgor ynglŷn â denu unigolion o ansawdd uchel i geisio am y swyddi hynod bwysig hyn sydd wedi arwain, yn yr achos hwn, at benodiad dros dro". Aeth ymlaen i ddweud bod Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i gynnal ymarferion penodiadau cyhoeddus drwy gystadleuaeth deg ac agored yn unol â'r Cod Llywodraethu ar Benodiadau Cyhoeddus, ac mae wedi cymryd camau i ymestyn cyrhaeddiad gweithgarwch cyhoeddusrwydd penodiadau cyhoeddus, gan gynnwys targedu cynulleidfaoedd amrywiol, ac ymgysylltu â hwy. Dywedodd ymhellach fod Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi'i sefydlu i edrych ar gynllunio olyniaeth ar gyfer uwch-swyddi arwain yn y GIG yng Nghymru.

16. Hysbysebwyd y swydd barhaol ym mis Hydref 2022, a chytunwyd â Llywodraeth Cymru y byddem yn trefnu ein gwrandawriad cyn penodi gyda'r ymgeisydd a ffefrir ar gyfer 26 Ionawr 2023. Cawsom ein hysbysu gan Lywodraeth Cymru yn gynnar yn y flwyddyn newydd na allai'r gwrandawriad fynd yn ei flaen fel y cynlluniwyd, er nad oes rheswm wedi'i roi eto.

Y dull craffu

---

17. Mae cylchoedd gwaith pwyllgorau polisi a deddfwriaeth yn cynnwys dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif ar wariant, gweinyddiaeth a materion polisi o fewn eu portffolios. O fewn fframwaith y Rheolau Sefydlog, unrhyw ganllawiau a gyhoeddir gan y Llywydd o dan Reol Sefydlog 6.17 ac, ar gyfer gwrandawriadau cyn penodi, y protocol y cytunwyd arno rhwng y Llywydd a'r Prif Weinidog, mae gan bwyllgorau ddisgresiwn i benderfynu ar y ffordd orau o gyflawni eu cylchoedd gwaith. Mae hyn yn cynnwys sut i graffu ar benodiadau cyhoeddus, a'r rhai a benodir.

18. Rydym yn gwerthfawrogi'r berthynas adeiladol a chadarnhaol sydd gennym â Llywodraeth Cymru wrth inni gyflawni ein rôl graffu. Fodd bynnag, nodwn y gall fod safbwyntiau gwahanol ar brydiau ynghylch sut rydym yn cynnal ein gwaith, er enghraifft mewn perthynas â'n penderfyniad i gynnal gwrandawriad ar ôl penodi gyda Chadeirydd interim Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg ym mis Tachwedd 2021, neu i fwrw ymlaen â gwrandawriad cyn penodi wedi'i aildrefnu ar gyfer Cadeirydd Bwrdd Iechyd Addysgu Powys ym mis Medi 2022 pan ailddechreuodd busnes y Senedd ar ôl y cyfnod o alaru cenedlaethol. Ar yr achlysur olaf, er mwyn mynd i'r afael â phryderon

---

⁴ [Cofnod y Trafodion](#), 4 Tachwedd 2021

⁵ [Llythyr gan y Cadeirydd at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ynghylch y broses penodiadau cyhoeddus](#), 22 Tachwedd 2021

⁶ [Ymateb gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at y Cadeirydd ynghylch y broses penodiadau cyhoeddus](#), 21 Rhagfyr 2021

Llywodraeth Cymru, cytunwyd i roi amserlen fyrrach ar waith ar gyfer llunio ein hadroddiad, a rhannwyd fersiwn ddrafft ohoni gyda Llywodraeth Cymru a'r ymgeisydd a ffefrir ar brynhawn y diwrnod y cynhaliwyd y cyfarfod.⁷ Yn anffodus, ni allai Llywodraeth Cymru roi sylwadau o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt, ac nid oedd yn bosibl gosod ein hadroddiad tan yr wythnos ganlynol.

Darparu gwybodaeth

---

19. Mae clercod pwyllgorau a swyddogion Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos i sicrhau bod yr amcan ar y cyd o gynnal gwrandawriad cyn penodi yn digwydd heb amharu ar raglenni gwaith pwyllgorau nac oedi cyn penodi'r ymgeisydd a ffefrir. Fodd bynnag, mae hyn yn dibynnu ar ddarparu gwybodaeth yn amserol, ar y ddwy ochr, a bu adegau pan nad yw hyn wedi digwydd. Yn achos Cadeirydd Corff Llais y Dinesydd, ni chawsom y wybodaeth am yr ymgeisydd na'r broses benodi tan wythnos cyn i'r gwrandawriad gael ei gynnal. Fel y nodir yn ein hadroddiad⁸ ar y penodiad, roedd hyn yn golygu bod yr amser a oedd gennym i baratoi ar gyfer y gwrandawriad yn brin, ac nid oeddem yn gallu dilyn y dull a ddefnyddiwyd gan Bwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon y Bumed Senedd o wahodd yr ymgeisydd a ffefrir i gwblhau holiadur ymlaen llaw i ddarparu gwybodaeth am ei brofiad neu ei flaenoriaethau ar gyfer y rôl pe bai'n cael ei benodi.

20. Bu achlysuron hefyd pan oedd yn ymddangos bod ymgeiswyr a ffefrir wedi bod yn aneglur ynghylch pryd y bydd gwybodaeth am eu statws fel ymgeisydd a ffefrir yn cael ei chyhoeddi i'r cyhoedd cyn gwrandawriadau cyn penodi, a gynhelir yn gyhoeddus.

---

⁷ Mae'r protocol y cytunwyd arno rhwng y Llywydd a'r Prif Weinidog ynghylch gwaith craffu cyn penodi pwyllgorau'r Senedd yn nodi y bydd pwyllgor yn cyhoeddi adroddiad, fel arfer o fewn 48 awr, i'r gwrandawriad, yn nodi ei farn ar addasrwydd yr ymgeisydd. Mae'r protocol hefyd yn darparu y bydd adroddiad drafft yn cael ei rannu'n gyfrinachol â'r Gweinidog perthnasol a'r ymgeisydd a ffefrir, fel arfer o fewn 24 awr i'r gwrandawriad, ac y rhoddir ystyriaeth i unrhyw sylwadau a wneir.

⁸ Y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol, [Gwrandawriad cyn penodi: Cadeirydd Corff Llais y Dinesydd ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol](#), Mawrth 2022